

Karkerên hemû
welatan û
gelên bîndest,
yekbîn!

riya azadi

İlon 1988
Hejmar 120
Eylül 1988
Sayı 120

Organa Komita Merkezi ya Partiya Sosyalist a Kurdistanê Tirkîyê

TÜRKİYE İKİLİ OYNUYOR

Zorba ve kanlı Irak rejiminin Kürt halkına karşı giriştiği soykırım ve bu nedenle de yüzbin kadar Kürdün Irak Kürdistanı'ndan Türkiye'ye geçmesi, gerek Türkiye'de, gerekse uluslararası kamuoyunda Kürt sorununun birkez daha yoğun biçimde tartışma gündemine girmesine yol açtı.

Türkiye'de, Kürt halkını adeta bir nolu düşman bilip, en az Saddam Hüseyin kadar onu yoketmeyi isteyen ordu ve polisteki, ANAP içindeki en ırkçı ve şoven güçler, bu arada Tercüman Gazetesi ve benzerleri, Kürtlerin Türkiye'ye sığınmasına müsaade ettiği için hükümeti eleştirirken, hükümet ve birkısım basın da bu olayı sömürmek için elden geleni yapıyor.

Özal, hükümetin politikasının sözde "insani nedenlere" dayandığını yoğun şekilde propaganda ediyor. O, hem bu olayı, referandum için kullanmaya çalışıyor, hem de gerek o, gerekse Türk burjuva basını ve politik çevreleri bir tüm olarak, bundan yararlanarak, şimdye kadar Kürt sorununa, hatta Ermeni sorununa ilişkin olarak mevcut kötü şöhretlerini hafifletmeye, şirin bir toblo çizmeye çalışıyorlar. Bu hiç etkili olmuyor da değil. Nitekim, kimi batılı ülke yöneticileri ve bu arada Avrupa Parlamentosu, Kürt sığınmacılara "sınırlarını açtığı" ve onlara "yardım ettiği" için Türk hükümetinin tavrını övüyorlar. Türkiye'ye teşekkür edenler arasında bizzat Irak KDP lideri Mesut Barzani ile KYB lideri Celal Talabani de var. Sözkonusu koşullarda, hem Türkiye'nin, kimyasal silahlardan ve kırımdan kaçan insanlara sınırlarını açmasını istemek doğal ve gereklidir; hem de sözkonusu liderlerin, bu insanların geçişine müsaade ettiği, en azından onları geri vermediği için Türk hükümetine teşekkür etmeleri anlaşılır bir şeydir. Ancak sözkonusu "sınırları açma" ve "yardım"la ilgili olarak Türk hükümetinin tutumunu hem abartmamak, ona övgüler dizecek kadar aşırılıklara kaçmamak, hem de, onun niyetleri ve yapmakta olduklarıyla ilgili olarak dikkatli olmak

gerekir.

Gerçekte Türkiye ne isteyerek sınırlarını açmış, ne sığınmacı Kürtlere iyi davranmış, ne de onlara yardım etmiş ve etmektedir.

Türkiye, Irak'ın Kürdistan'a yönelik ve tam bir soykırım niteliğindeki yeni saldırısı üzerine, bunu daha da kolaylaştırmak için sınır güçlerini takviye etmiş ve geçişlere müsaade etmeyeceğini açıklamıştı. Nitekim başlarda sığınmak isteyen kimseler ve gruplar yer yer geri çevrildiler, hatta kurşunlandılar. Şurda burda bir yolunu bulup bu tarafa geçenler dayaktan geçirildi ve geri çevrilerek

cellatlara teslim edildiler; bunlar Irak askerleri tarafından kurşuna dizildi.

"...Gerçi sınırın bu tarafında kimyasal silah ve ölüm yoktu, ama bol bol baskı, aşağılama ve manevi işkence vardı.

"Zevkanlı Safiye Mecid, örneğin beş günlük bir "açlık yürüyüşünden" başarıyla çıkmış; bu geceye varabilmişti. Ama içinde kocaman bir acı. İki çocuğu, Pirjin ve Delal'i yitirmiş bu yürüyüşte. Ancak Safiye için başarının "buruk sevinci" de çok sürmedi. Çukurca'da evleri teker teker arayan polis, aralarında (Devamı 11. sayfada)

EVREN-ÖZAL'I KOVMALI FAŞİST ÇARKI DAĞITMALI

Cezaevlerinde tek tip elbise uygulaması, tutuklu ve hükümlülerin, onların yakınlarının ve demokratik kamuoyunun yıllardır süren mücadelesi sonucu bir süre önce, hem de bizzat Özal'ın ve öteki hükümet yetkililerinin açıklamalarıyla artık sona erdi sanılmıştı. En azından, ANAP'ın "sivil"liği, "liberal"liği konusunda iyi niyetli görüşler taşıyan kişi ve çevreler öyle sanmıştı.

Oysa Özal ve çevresinin sözlerine güvenilemez, onların, tek tip elbise uygulaması gibi, cezaevlerindeki öteki insanlık dışı ağır baskı ve uygulamalara da son vermeleri beklenemezdi. Nitekim Diyarbakır cezaevindeki güçlü direnişin ardından, Özal'ın, tutukluların makul isteklerinin kabul edileceği, hatta ziyaretçileriyle Kürtçe konuşmalarına bile izin verileceği biçimindeki söz ve vaatlerine güvenilemeyeceğini o zaman yazdık. Öyle de oldu. Bu vaatler üzerine cezaevinde direniş durduktan hemen sonra tutuklular dörtbir yana dağıtıldılar ve gittikleri yerlerde daha ağır baskılara tabi tutuldular.

Tek tip elbiseye ilişkin olarak hükümetin son tutumu ise, onun cezaevlerine ilişkin politikasının ikiyüzlülüğünü açıkça ortaya koyuyor. Adalet Bakanlığı tüm cezaevlerine genelge göndererek her yerde tek tip elbise giyilmesinin sağlanmasını istiyor, bunu disiplinin ve "eşitliğin" bir gereği sayıyor. Bilindiği gibi, politik tutuklular için bir süre durdurulan —sözde kaldırılan— tek tip elbise zorlaması, diğer tutuklular için devam etmekte idi. Böylece hükümet, özgürlükte değilse de, zulümde eşitlik sağlıyor.

Tutukluları buna zorlamak, cezaevlerinde gerilimin yeniden artması ve direnişlerin yeniden patlak vermesi olur. Bu da gösteriyor ki ANAP yönetimi, tüm olan bitenlere rağmen hiç te cezaevlerinde koşulları, biraz da olsa, düzeltmekten, gerilimi azaltmaktan yana değildir. Tersine o, ortamı adeta yeniden alevlendiriyor, belki de bundan bazı yararlar umuyor.

Tek tip elbise uygulaması için hükümet, infaz sistemini de bir tehdit aracı olarak kullanıyor. Elbiseyi giymeyen hükümlüler disiplinsizlik yapmış sayılacak ve infazları yakılacak; böylece, üstelik genel af

(Devamı 2. sayfada)

EVREN-ÖZAL'I ...

(Baştarafı 1. sayfada)

fın istendiği bir ortamda, onların daha uzun yıllar fazladan yatmaları sözkonusu olacak.

İşte, birtakım göstermelik söz ve davranışlarla, cezaevlerinde koşulları yumuşattığı biçiminde yurt içinde ve dışında yanıltıcı bir imaj yaratan ANAP hükümeti, zindandaki politik tutuklulara karşı böylesine acımasızdır ve hainane planlar içindedir.

Özal hükümeti başından beri ikili oynuyor.

ANAP, daha 1983 göstermelik seçimleri öncesinde ortaya çıktığında, cuntanın iktidar ve muhalefet için örgütlediği iki güdümlü partiden, MDP ve HP'den farklı görünmeye çalıştı ve bunu başardı da. Cunta'ya karşı öfkeyle dolu olan, onun tercihlerinin tersine davranma eğilimi taşıyan seçmen kitlesi, "kırk katır mı, kırk satır mı" tercihi karşısında ANAP'a yöneldi. İç ve dış sermaye çevreleri Özal'ı ve partisini, Türkiye'de demokrasiyi geri getirecek ekip gibi reklam ettiler.

Daha sonraları da Özal, işine geldiği zaman bu taktiğe başvurdu. Kimi zaman açıkça sırtını Cunta'ya dayayıp yönetirken, kimi zaman da Cunta'dan farklı görünmeye çalıştı. Sözde o "sivil" kanattı, "liberal" eğilimli idi, yumuşak biçimde, "gemiyi kayalara çarpmadan" demokrasiye geçmek eğiliminde idi.. Ama generaller başka türlü düşünüyordu.. Özal şunu şunu yapacak ama, ordu bırakmıyordu.. Özal'la Evren arasında bu konuda çelişki vardı.. Orduyu gözetmek gerekiyordu, fan filan... Böylece Bay Özal, işine geldiği zaman eline Cunta sopasını alıp yürüdü, kimi zaman ise, sözde yapamadıkları için Cunta'yı gerekçe gösterdi, suçu ona yıktı ve kendisini demokrasi yanlısı, "çağdaş" biri gibi sunmaya kalkıştı.

Bay Özal'ın müthiş bir şaklaban ve şarlatan olduğuna kuşku yoktur; ama onu 12 Eylül faşizminden ayırmak da ancak onun yalanlarına kanmak, kendi kendini aldatmak olur. Özal ikili oynuyor, ama tek yandadır: faşizmin ve emperyalizmin yanında.

Özal'ın elbet Cunta'dan ayrıldığı, ayrılmadığı yanlar var. Ama ayrıldığı yanlar onun "liberal"liği, "demokrasi yandaşlığı" filan değildir. Onun böyle özellikleri yok. Bunu bin kez kanıtladı.

Özal'la Evren'in başlıca ortak yanları şu: ikisi de Amerikan uşağı, emperyalist sistemin adamı. İkisi de Türkiye'deki rejimi yürütmek için halkın zincire vurulmasından, de-

mokrasinin yok edilmesinden, sopa gücünden yana. Yani ikisi de faşist. İkisinin de demokrasi ile bir alıp verecekleri yok.

Her ikisi de bugünkü durumlarını ABD'nin, iç ve dış tekellerin adamı olmalarına bağlılar. Yollarının ayrıldığı zamanlar olmadı mı? Oldu elbet, kişisel durumlarına, klik çıkarlarına bağlı olarak. Örneğin, Evren ve öteki faşist generaller 1983 göstermelik seçimlerinde diğer bir faşist generali, Turgut Sunalp'ı hükümet için düşünmüşlerdi. Ama Özal ve partisi devreye girebildi; çünkü o, ABD'nin ve tekellerin tercihi idi. Söz konusu çevreler Özal'ı denemişler, kendisine tam güvenleri vardı. Sonuçta bu çevrelerin tercihi ağır bastı, Özal yolunu açtı. Ama çelişki uzlaşmaz cinsten değildi. Evren ve şürekası, zaten kendilerine başbakan yardımcısı olarak hizmet etmiş olan Özal'la uzlaşiverdiler. Özal ekonomiyi yönetirken, öteki temel politik kararlar yine Cunta'nın elinde kaldı.

Daha sonra da yolların ayrıldığı zamanlar oldu. Örneğin Cumhurbaşkanlığına yeniden kimin seçileceği konusu. Bay Evren zorla ele geçirdiği bu makamı bırakmak istemiyor, Özal ise oranın yeni heveslisi. Ordu içinde elbet başka hevesliler de var; çünkü bu makam çoktandır ki, "teamül olarak" kıdemli generallerin tapulu mülkü haline gelmiştir. "Sivil"liği, sahte liberal görünümü ile Özal Evren'den çok daha tehlikelidir. Evren'in faşistliği açık, o demokrasi düşmanlığını gizlemiyor. Bay Özal ise, yalnız dış kamuoyunu da aldatmakta değil, iç kamuoyunu birçok kez kanıtlamıştır. Öyle ki, eskiden beri çelişki bulma ve onlardan yararlanma konusunda pek namılı olan bazı çevreler, bu kez de Evren-Özal çelişkisi ve Özal'ın "ılımlı"lığı üstüne yeni yumuşama, "ulusal uzlaşma" umutları bina etmeye kalkıştılar. Özal'ın ve adamlarının açık ya da perde gerisindeki sözlerine bakılarak onun komünist partisinin legalleşmesinden yana olduğu sanıldı. Hatta öyle ki, sayın Bayan Melina Merkürü Özal'a hayranlığını açık dile getirirken, Teodorakis de Özal'ın yaşamı üstüne titremeye başladı.. Oysa şu son dört-beş yıldan olup bitenler, Bay Özal'ın Evren'den farklı, ya da aşağı kalır bir demokrasi düşmanı olmadığını en tereddütlü kişilere bile göstermeye yeter.

ANAP ekibi Anayasa'da, temel hak ve özgürlükleri işlemez hale getiren engellerden hiçbirine dokunmaya niyetli olmadığını açıkça gös-

terdi. O, fırsat bulursa bu anayasayı bile daha da gericileştirmeye eğilimli olduğunu da gösterdi. O, Türk Ceza Kanunu'ndaki 141,142 ve 163. maddelere dokunmaya, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün önünü açmaya da niyeti olmadığını kanıtladı.

ANAP genel af istemine kulaklarını tıkamıştır. İşkenceler ANAP yönetiminde hafiflemeksizin sürüp geldi. Tek tip elbise ile ilgili son uygulama da çok iyi gösteriyor ki, ANAP'ın elini tutan başkaları değildir; ANAP yönetimi de en az Evren ve şürekası, sıkıyönetim komutanları kadar işkence yanlısıdır, sola düşmandır.

İMF'nin, ABD emperyalizminin has adamlarından olan Özal, daha 12 Eylül öncesi devreye konan ve darbenin de maddi temelini teşkil eden 24 Ocak Kararları'nın mimarı idi. Cunta kendisini başbakan yardımcılığına getirerek ekonominin iplerini eline verdi. Daha sonra ise, faşist rejimin çerçevesi içinde izin verilen üç partiden biri olan ANAP'ın kurucusu olarak göstermelik parlamentoda çoğunluğu aldı ve hükümeti kurdu.

Faşist Cunta'nın başı Evren şimdi geniş yetkili devlet başkanı, ANAP hükümetidir; Özal ise başbakan. Durum böyleyken Türkiye'ye demokrasinin geldiğini veya gelmekte olduğunu ileri sürmek, köyü basan eşkiyanın muhtarlık, bekçilik yaptığı koşullarda köye güvenliğin geldiğini veya gelmekte olduğunu söylemeye benzer. Evren, Özal gibi 12 Eylül rejiminin baş sorumluları işbaşından kovulmadan, ANAP hükümetine son verilmeden ülkeye demokrasinin geleceğini ummak ancak hayal olur.

Ama elbet bu da yetmez. Faşizmin kurduğu çark "Anayasa" sı, Siyasi Partiler Yasası, işçi haklarını yok eden yasalar, YÖK, sıkıyönetim mahkemeleri, devlet güvenlik mahkemeleri ve tüm öteki düzenlemeleleriyle yerli yerinde duruyor. Bu çark dağıtılmadan, yığın hareketinin gücü ve yasal güvencelerle temel hak ve özgürlüklerin önü açılmadan, salt Evren ve Özal'ın gitmesi ve yerlerine başkalarının gelmesiyle ülkeye demokrasi gelmez. Türkiye geçmişte benzer gidiş-gelişleri birçok kez yaşadı.

Dikkatleri işte bu noktada toplamalı: Evet, faşist Evren-Özal ve tüm öteki suç ortakları ülkenin başından kovulmalı. Ama bununla kalmamalı, onların kurduğu çarkı da dağıtmalı. Amaç 12 Eylül öncesine dönmek değil, ileriye yürümeli.

KÜRDİSTAN'DAKİ SOYKIRIM ve ULUSLARARASI KAMUOYU ÜZERİNE

Irak-İran arasında silahların susmasının hemen ardından Kürt halkına karşı beklenen yeni saldırı dalgası hemen başladı. Kanlı Saddam rejimi, bu fırsattan yararlanarak, zaman zaman kendisini bunaltan Kürt kurtuluş hareketini ezmek için 40 bin kişilik bir ordu ile ve savaş boyunca edindiği en modern araçlarla Kürdistan'a barbarca saldırdı. Ama tank ve toplara, uçaklara, napalm bombalarına ek olarak, bu kez, şimdiye kadar devletler arası savaşlarda bile ender olarak kullanılmış ve uluslararası düzeyde yasaklanmış kimyasal silahlara, zehirli gazlara yoğun biçimde başvurarak. Bir iç savaşta ise, kimyasal silahların kullanılması ilktir.

Irak'taki kanlı diktatörlük 15 Ağustos'tan bu yana Kürt halkına karşı tam bir soykırım uyguluyor, hem de kullanılması insanlık suçu sayılan en acımasız silahlarla.

Kürt partizan güçleri, kendilerinden sayıca kat kat üstün ve en modern silahlarla donatılmış bu saldırgan orduya karşı, ellerindeki hafif silahlarla ve çok çetin koşullar içinde yiğitçe direniyorlar. Onlar, buna rağmen Irak ordusunu pekçok kez yenilgiye uğrattılar, başarısız kıldılar ve partizan savaşını yayıp kurtarılmış bölgeleri genişlettiler. Düşman ise buna karşılık sivil halkın kırımına, zorla göçettirilmesi yöntemlerine ve nihayet, özellikle son iki yıl içinde, kimyasal silahlara başvurdu.

Kimyasal silah, zaten güç dengesi bakımından eşitsiz olan bu savaşta daha da eşitsiz kıldı. Bu yiğit gözüpük savaşçı insanlar ona karşı ne yapabilirler? Uçaklardan atılıp yerde kısa sürede yayılan gaz, biranda, ulaştığı insan ve hayvanları yere seriyor, hatta, otları, çiçekleri kurutuyor. Erkeği kadını, yaşlısı çocuğu ile bir yokolma tehlikesiyle yüzyüze gelen insanlar, kitleler halinde İran ve Türkiye sınırlarına yöneldiler. Bunlardan ancak yüzbin kadarı, o da tutulu sınırları, kurşunlanma pahasına zorla aşarak Türkiye'ye geçti. Ama yüzbinler, milyonlar içerde kaldı. Şurda burda yolları kesilmiş, kuşatılmış haldeler; üstlerine ya kimyasal silahlar yağıyor, ya da, bir zamanlar moğol ordularının Belh'te, Bağdat'ta yaptıkları gibi acımasızca, kitle halinde kurşun ve süngü ile yok ediliyorlar.

Tüm dünyanın gözleri önünde, şu Yirminci Yüzyılın son çeyreğinde, sözde ileri ve uygar bir dünyada halkımız, salt kendi ülkesinde özgür yaşamak istediği için, birkez daha acılı, kara günler yaşıyor.

Aslında Bağdat rejimi Kürt halkına karşı soykırım olayını, yıllardır ve sistemli biçimde gerçekleştirmekte. Son 7-8 yıl içinde binlerce Kürt köyü ve onlarca kasaba yerle bir edildi, insanları ya kitle halinde katledildi, ya sürgüne yollandı. Toplama kamplarındaki, sürgündeki onbinlerce insan türlü yöntemlerle yok edildi. Cezaevlerindeki politik tutukluların yüzlercesi kitle halinde kurşuna dizildi. Kürt halkına karşı zehirli gazın kullanılması da ilk değil. Daha 1987 yılı başlarında, gerilla hareketinin gelişmesi üzerine Irak ordusu hem savaşçılara, hem sivil halka karşı zehirli gaz kullanmış ve bunlar yayınlarımıza yansımıştı. Bu nedenle yurtsever örgütler Birleşmiş Milletlere, Kızılaç örgütüne ve diğer uluslararası kuruluşlara başvurarak bunun önlenmesini ve Kürt halkına yardım edilmesini istemişlerdi. Ne yazık ki, hem sözkonusu uluslararası kuruluşlar, hem de dünya kamuoyu olaylar karşısında duyarsız kaldı. Bu yılın Mart ayındaki kitleli Halepçe katliamı bile dünyada beklenen tepkiyi yaratmadı. Hatta, Bağdat yönetimi ve bizzat Saddam Hüseyin'le Dışişleri Bakanı Tarık Aziz, kimyasal silah kullandıklarına ilişkin kimi suçlamalara karşılık, son derece pervasızca, "ülkemizi savunmak için her silahı kullanırız" diye açıkça meydan okumaktan geri kalmadılar. Ve bugün de, eğer dünya kamuoyuna metelik bile vermeden Kürdistan'da sivil ve savunmasız insanlarımızı zehirli gaz bombardımanına tabi tutmuşlarsa, kitle kırımını gerçekleştiriyorlarsa, bunda uluslararası kuruluşların, bölgede etkinliği ve ilişkileri büyük ve yoğun olan devletlerin, yıllardır sürüp gelmekte olan bu katliama, soykırıma karşı sorumsuzca duyarsızlığının büyük payı var. Böylesine geniş bir hoşgörü karşısında hangi katil cesaretle cinayet işlemez ki.

Ama bu çevrelerin sorumluluğu —ya da sorumsuzluğu— yalnızca, bir halka yönelen katliam, sürgün, kimyasal silah kullanımı karşısında susmaktan ibaret değil. Onlar, İran

karşısında Bağdat diktatörlüğünü yıkmaktan kurtarmak ve sözde bölgede "statükonun korunması" için ona destek oldular, sırt verdiler, krediler açtılar ve onu silahla donattılar. Şu kimyasal silahların bile hammadesi, teknolojisi nerden geliyor? Irak'a bunları kimler sağlıyor, kimler üretimine yardımcı oldu veya olmakta? Bunların Irak'a, bu silahlara veya onların hammadesi ve teknolojisine sahip olan sanayileşmiş ülkeler tarafından sağlandığı açıktır. Bencil ticari çıkarları için dünyamızın dörtbir yanına bu silahları ve teknolojiyi ihraç edenler, enaz zorba Irak rejimi kadar bu cinayetten sorumludurlar.

Çokları, sözde dünya ve bölge barışı adına "statükonun korunması gereğini" papağanca tekrarlayıp duruyorlar. Bu statüko denen şey neyin nesidir? Parçalanmış olan Kürdistan'ın, zincire vurulmuş halkımızın bugünkü durumunun devam etmesi de bu statükonun hatırına gerekiyor mu? Ülkemizi parçalamış olan ve bizi zincire vuran bu sınırlar kutsal mıdır? O zaman, sırası geldiğinde, yine papağanca tekrarlanan, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı neyin nesidir? Eğer bu hak, yıllardır zulme, işkenceye, asimilasyona, soykırımına ve hertürlü eşitsizliğe ve haksızlığa karşı özgürlüğü için canını dişine takmış savaşan 25 milyonluk koca bir halk için de sözkonusu ise, dünyanın ve ulusların kaderi üstünde pazarlık yapanlar, güç dengesini belirleyenler neden bu konuda susuyorlar?

ABD ve kimi Batı Avrupa ülkeleri, son günlerde Irak rejiminin Kürt halkına karşı giriştiği soykırıma ve kimyasal silah kullanılmasına karşı bir ölçüde tepki gösterdiler. ABD senatosu Irak'a açılmış 800 milyon dolarlık kredinin iptal edilmesi ve Irak'tan petrol ithalatının durdurulması için de karar aldı. ABD ayrıca, çok sınırlı bir çerçevede de olsa, Kürtlerin meşru haklarından da söz ediyor. Bütün bunlar elbette olumludur ve şimdiye kadar süregelen sessizlik ortamının, sınırlı da olsa, aralanması bakımından değer taşıyor. Ne var ki bunlar hem çok geç kalmış, hem de yetersiz tepkilerdir. Bu çevreler, örneğin, daha 1,5-2 yıl öncesi Kürt halkına karşı zehirli gaz kullandığı

(Devamı 8. sayfada)

NAMEYA PSKT DERHEQA XWINXWARIYA HELEPÇÊ DENGKE BAŞ DERXIST*

Piştî xwinxwariya rejima Baas ya Iraqê ku li Helepçê pêkani, Partiya me nameyek hazir kir û ji serokatîya Rêxistina Milletên Yekbûyî ra û her usa ji, ji serokên dewlet û hukumetan ra, rêxistinên demokrat û humanîtêr ra bi rê kir. Di nameya me da usa di hate gotin:

"1-Divê Milletên Yekbûyî û rêxistinên navnetewî yê din ji bo van curmên giran hukma Iraqê mehkûm bikin û ceza bidinê."

2-Rejima Baasa Iraqê çekên dest xwe di gelê bê parastin û bê çek bi kar tîne. Ew dewletên ku çek dîdine Iraqê, berpirsiyariya wani siyasi û ehlaqî ji heye. Bona vê yekê, divê ew êdî çek nefroşine Iraqê û alikariya aborî û leşkerî ji qut bikin."

3-Miletê Kurd iro her texlî zûlm û zordestiyê dibîne. Heqê miletê Kurd e ku wek hemû miletan rîya xwe bi serbestî hilbijêre (heqê çarnenûsî hebe). Divê Milletên Yekbûyî di vê meselê da xwe zêtir ker neke, bi berpirsiyariya xwe êdî bihese û gor esasên Daxuyaniya Heqên Mirovî yê Cihani li ser vê pîrsê bisekine; divê dewletên endam ji çî dikeve ser milên wan pêkbinin."

Sekrîteriya Milletên Yekbûyî û serokên gelek dewlet, hukumet û rêxistinên bersiva nameyê me dan. Di nav wan da **Sekrîteriya Gîştî ya MY, Buroya Cenewrê ya MY, Serokatiya Parlamena Ewrûpê, Serokatiya Dewletên Avusturya û Costa Rica, Konseya Federal a Swîsrê, Serokwezîrên Kanada û Avustralya, Wezîrê Dervayî yê Luxemburg, Gruba Parlamenê ya SPD (Elmaniya Federal), Sefîrê Meksîka li Stokholmê hene.**

Sekrîteriya Gîştî ya Milletên Yekbûyî tevi nameya xwe, daxuyaniya 25 Adar 1988 bi navê Sekrîterê Gîştî Perez de Cuellar ji bi rê kirîye. Sekrîterê Gîştî di vê daxuyaniyê da berketina xwe nişan dide ji ber çekên kimyewî ku Iraqê bi kar anîye. Dibe-je ew çek di warê navnetewî da hatiye qedexekirin û divê tu kes û li tu çî wan bi kar neyîne. Di vê daxuyaniyê da herusa ji tê nişandan ku Sekrîterê Gîştî ya MY serokê Xaçê Sor ditiye û pê ra li ser pîrsa alikariyê ji bo kesên ku bi vê êrişê zirar ditîne, qise kirîye.

Parlamena Ewrûpê di bersiva xwe da biryarên xwe ya li ser vê bûyerê şandîye ku di 16 Nisan 1988 da, di civina Strasburgê da hatine girtin. Parlamena Ewrûpê di vê biryarê da li ser siyaseta hukma Iraqê diji gelê Kurd, xasîma li ser qetli-

ma Helepçê, li ser girtin û komkirina xelkê di kampên civandinê da dîsekîne û dibêje ku hukma Baas bi kiryarên han peymanên navnetewî paymal dîke û bona vê yekê ji hukma Iraqê mehkûm dîke.

Parlamena Federal a Swîsrê di nameya xwe da eşkere dîke ku ew diji karanina çekên kimyewî ye. Her usa ji dibêje ku hukumeta Swîsrê, piştî bûyera Helepçê biryar daye ku komek doxtor bişîne mîntiqê bo alikariyê û her usa ji 6 birindaran bine li Swîsrê tedawî bike.

Serokê Gîştî ya SPD, Vogel, di nameya xwe da dibêje ku wi, piştî bûyera Helepçê ji Serokwezîr Kohl

ra nameyek şandîye û tê da gotîye ku karanina çekên kimyewî diji Kurdan li bajarê Helepçê, kiryarê gelek xirab e, hemû dinyayê nalet li vi tîştî kirîye û her usa ji, gotîye, şirketên Elman hîn tîştan difroşin ku di çekîrîna van çekan da bi kêr tê, di-vê hukumet li ser vê meselê bisekîne û hertîştî eşkere bike.

Di nameyên din da ji ku heya iro gihîştine dest me, kesên şandiyar nerazibûna xwe bi karanina çekên kimyewî nişan didin û dibêjin ku ew û hukumeta wan li ser vê meselê wê bisekînin.

(*Ev xeber di Riya Azadi, hejmara 118 da bi Tirki hatî bû weşandin.

Ziyareta Heval Burkay Li Avustralya*

Sekrîterê Partiya me Heval Kemal Burkay, ji ber daxwaza "Komîta Newrozê" ku li Avustralya hatî bû sazîrîn, di navbera 18'ê Nisanê û 8'ê Gulanê da Avustralya ziyaret kir û tevi gelek civin û xebatên siyasi û çandî bû.

Ew "Komîta Newrozê" bi aliyê Komela Kurd a Demokrîtik li Avustralya û Komela Kurd a Victoria hatî bû çekîrîn. Komîte, di 22'yê Nisanê da li bajarê Sydneyê, di 30'yê Nisanê da ji li bajarê Melbournê şevên Newrozê amade kirî bû. Serokê Gîştî ya TOB-DER (Komela Miellimên Tirkiyê) Gultekin Gazioglu ji bi aliyê Komîte hatî bû xwestin û ew ji di vê ziyaretê da beşdar bû.

Heval Burkay û Gultekin Gazioglu, di 20 Nisanê da çûn bajarê Canberra (Payitextê Avustralya), Parlamena Federal ziyaret kirin û tê da tevi civinekê bûn ku bona hatina wan hatî bû çekîrîn û ji gelek partîyan senator û nûnerên gel (mebûs) tevlê bûbûn. Li vir, Heval Burkay, derheqa rewşa Tirkiyê û Kurdistanê da û her usa ji derheqa şerê gelê Kurd bo rîzgariyê malûmat da. Gazioglu ji derheqa rewşa heq û azadiyan li Tirkiyê, derheqa heqên sendikatiyê û rewşa mielliman malûmat da. Piştî ji herduyan bersiva pîrsên guhdaran dan. Disa êvara wê rojê li Canberra tevi civineke karke- ran bûn û qisekirin.

Civineke han di 24'ê Nisanê da li parlamena mîntîqa N.S.W. bajarê Sydney'ê û yek ji di 4'ê Gulanê da parlamena mîntîqa Victoria, bajarê Melbournê çêbû. Di van civinan da bi tevayî bîstî zêtir senator û mebûs

ci girtin. Ew bi heqên morovî li Tirkiyê û rewşa gelê Kurd gelek eleqeder bûn û gotin ku nah şunda zêtir kar û xebat wê nişandin ji bo alikari û piştgiriyê ji têkoşina gelên me ra bo demokratî û azadiyê.

Heval Burkay, her usa ji merke- zên Partiya Sosyalîsta Avustralya û Partiya Karkeran a Sosyalîst li Avustralyê ziyaret kir û bi berpirsiyarên wan ra qisekir, derheqa Partiya me û rewşa Kurdistanê û Tirkiyê malûmat da wan. Ewana ji derheqa partiyên xwe û rewşa hêzên çep bi awayekî gîştî li Avustralya qisekirin.

Heval Burkay û Gazioglu di 23'yê Nisanê da li Sydneyê di civineke eş- kere da qisekirin. Heval Burkay li ser stratejiya ku diya bû tevgera netewiya Kurd bide pêş xwe sekini, bi Kurdi û Tirki bersiva pîrsên guhdaran da. Nûnerên çend partiyên çep û pêşverû li Avustralya ji tevi vê konferansê bûn û bi navê partiyên xwe bi kurtî qisekirin. Axaftina heval Burkay û Gazioglu bi destê hevalan û bi kurtî hat wergerandin û bi Ingilîzî ji hat gotin.

Disa konferansekî din di roja 1 Gulanê da bajarê Melbournê de pêk- hat. Di van herdu civinan da ji ge- lek Kurd û Tirki ku di Avustralya da dijîn û dixebitîn amade bûn.

Du radyoyên ku li bajarên Sydney û Melbournê bi zmanê Tirki û bo xel- kê ku ji Tirkiyê hatiye neşîretê dîkin, bi Heval Burkay, Gazioglu û Şivan Perwer ra peyivîn û guhdarên xwe ra êlan kirin. **Radyoya Dengê Kur- dîstanê** ku li bajarê Melbournê ne- şîretê dîke, gelek li ser ziyaret û (Dumahik rûpel 9'an da)

BÜYÜK EKİM DEVRİMİ ve GÜNÜMÜZ DÜNYASI*

Vadim MEDVEDEV

(SBKP Merkez Komitesi Sekreteri)

1917 Ekiminde Rusya'da yeralan olayların tarihi önemi, dünyamız uygarlığının bugünkü hayati aşamasında çok daha iyi anlaşılıyor.

Yakında Büyük Fransız Devrimi'nin 200. yıldönümü kutlanacak. O nasıl 19. yüzyıla damgasını vurduysa, çağımızın en önemli sosyal ve politik süreçleri de, silinmez biçimde, Büyük Ekim Devrimi'nin damgasını taşıyor.

Büyük Ekim Devrimi sosyal gelişmenin çekirdek güçlerini etkileyerek büyük bir devrimci dalga yarattı. Daha devrimi izleyen ilk yıllarda, Lenin, isabetli biçimde işaret etti ki "... Tüm dünya değişmiştir ve burjuvazi de her yerde değişmiştir" (*Collected Works, cilt 31, s. 100*)

Dünya son yetmiş yıl içinde her yönüyle —maddi temelleri, politik çehresi ve kültürel görünümü ile— çarpıcı biçimde değişmiştir. SSCB, sosyalizm ve bir tüm olarak insanlık yeni sorunlarla yüzyüzedir. Dünyanın devrimci yenilenmesinin yöntem ve perspektiflerine ilişkin görüşümüz, 1917 Ekim Devrimi'ne katılan devrimcilerinkinden farklıdır. Bu, devrimden bu yana geçen zamanın bizi bir başka yöne götürdüğü anlamına gelir mi? Elbette değil. Aksine, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin tarihi deneyimini daha derinden kavramak ve özümsemek, onun geleneklerini zenginleştirmek şimdi daha da önem kazanmıştır.

Sovyet toplumunun devrimci yeniden yapılanmasının önem kazandığı, barış ve silahsızlanma için mücadelenin yeni bir tırmanışa geçtiği günümüzde, Marksist düşünce son derece önemli ve acil bir görevle yüzyüzedir: zamanın sınavından geçmiş diyalektik metoda güvenerek ve süreklilik ipliğini elden kaçırmayarak, yaşamın yeni bir tarzda önümüze sürdüğü birçok soruya cevap bulmak ve teorik mirası yaratıcı biçimde geliştirmek gerekir. Mikhail Gorbaçov'un Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlama toplantısında okuduğu rapor ve yine onun, Kasım 1987'de Moskova'da düzenlenen Partiler ve Hareketler Toplantısı'ndaki konuşması, yine kardeş partiler ve hareketler liderlerinin ve halk temsilcilerinin demeçleri, tüm bunlar, dikkatleri tutu-

lan yolun üzerinde topladı ve güncel sorunların anlaşılmasına yardımcı oldu. SSCB ve SBKP'ni ilgilendirdiği kadarıyla, denebilir ki perestroykaya, uluslararası çalışmalara ve teorinin zenginleştirilmesine yeni bir hız kazandırılmıştır.

Lenin'in Barış İçinde Birarada Olma Düşüncesi ile İlgili Olarak

Bu düşünce özellikle çağımızın niteliğine uygun düşmektedir. Çağımızda yeralan büyük alt-üst oluşlar dünyayı iki sosyal sisteme ayırdı; bu, proletarya devrimleri ve kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır. Dönemin başlarında, muzaffer Ekim Devrimi'nin ve Batı'daki devrimci kabarışın etkisi altında, devrimci sürecin dünya ölçüsünde hızla büyüyeceğine ilişkin görüşler bizim politik ve teorik kavrayışımızda ağır basıyordu. Barış içinde birarada olma düşüncesi, başlangıçta, proletarya devrimi Avrupa'da ve tüm dünyada zafere ulaşincaya kadar soluk alacak bir yer bulmak ve dayanmak ihtiyacından doğmuştu.

1920'lerde, sosyalist devrimin zorlu deneyimlerinden sonra, Lenin şöyle diyordu: "biz yalnızca soluk alacak bir yer değil, çok daha önemli şeyler kazandık... Yeni bir döneme girdik."(1) Lenin'in bundan kısa süre sonra formüle ettiği Yeni Ekonomi Politikası (NEP), Mikhail Gorbaçov'un deyişiyle, "onun barış içinde birarada olma" ("barış içinde birarada yaşama") düşüncesini başlangıçtaki salt politik, hatta diplomatik alandan çağın temel yasaları alanına ilettiler.

Ancak, kötü bir niyet de olmaksızın, bu düşünce belli bir dönem yaygın biçimde gerçekleşemedi, ya da yürütülemedi. Devrimi izleyen onyıllar boyunca tarihin gidişi öyle oldu ki, biz, arka planda iki sistem arasındaki sert çatışmanın yeraldığı düşmanca bir ortamda yaşamak ve yeni toplumu bu koşullarda inşa etmek zorunda kaldık. Ülke tümüyle kendi gücüne dayanmak zorunda idi. Bu durum otarşik duyguları, kapalı bir toplum kurma eğilimlerini ve bize karşı hiç de "dostça" olmayan diğer dünyaya karşı tedbirli olma yaklaşımını teşvik etti. Dünya devrimci sü-

recinin hızla gelişeceğine ilişkin umutlar da savaş sonrası ilk dönemde ağır basıyordu. Sonuçta, somut tarihi süreçler bu anlayışları değiştirdi.

SBKP 20. Kongresi'nin (1956) ardından, barış içinde birarada yaşama, bu süreç boyunca gelişen her iki sistemin ekonomik yarışmasını da içeren, bağımsız tarihi bir gelişme dönemi olarak görülmeye başlandı. Ancak sözkonusu dönemde de, on ya da yirmi yıl içinde ekonomik yarışta kapitalizme üstün geleceğimiz umut edilmekte idi.

Tarihi süreç bu görüşün gerçekçi olmadığını kanıtladı. Kapitalizm, bilimsel ve teknolojik devrime dayanarak ekonomisini hızla yeniden yapılandırdı ve başta yürüdü. Sovyet sosyal bilimi ve politik pratiği, kendi başarısını tahmin ederken, onlarca yıl önceleri oluşmuş kanılardan yola çıkıyordu. Günümüz kapitalizmi tahlil edilirken, Lenin'in metodolojisine aykırı olarak, daha çok onun çürümesini ve kaçınılmaz çöküşünü destekleyen kanıtlar araştırılıyordu. Aynı zamanda kimi gerçek sorunlar var ki, bunlar bilimsel temele dayalı tahlillerin dışında kalmamalı. Çağdaş kapitalizmin, üretimin toplumsallaştırılmasını (sosyalizasyonunu) yeni düzeylere yükseltebilme, üretici güçlerin büyüme alanını genişletebilme ve çağımızın gündeme getirdiği uluslararası düzeydeki kimi sorunlarla cebelleşme yeteneği bunlar arasındadır.

Kapitalist toplumun özel bir aşaması olarak emperyalizm öğretisi Ekim Devrimi'nin öngününde şekillendi. O dönemde tekeller kapitalizm bugünkü özelliklerini yeni yeni kazanmakta idi.

Doğal olarak, o, serbest rekabetçi dönemde, kapitalist temelin bir üst yapısı, sistemin kısa son aşaması olarak görülmüştü.

Marks'ın tekel öncesi kapitalizmi bu üretim tarzının olgun bir biçimi olarak görmüş olması tümüyle doğaldır. Onun zamanında üretimin tekelleşme eğilimi henüz belirgin değildi. Bu, kapitalizmin somut biçimlerinin, serbest işletme sürecinde şekillenen sermayenin ve artı değer, neden Kapital'in üçüncü cildinde, kapitalizmin genelgeçer bi-

çimleri olarak anlatıldığını da açıklar. Böyle bir yaklaşım Lenin tarafından da tartışma konusu yapılmadı. Onun emperyalizm tahlili Marks'ın teorisine bir katkı niteliğindedir. Bu tümüyle anlaşılır bir şeydir, o dönemde tekelci kapitalizm henüz oluşum halinde iken, tekelci devlet kapitalizmi henüz embrio halinde idi. Şu husus vurgulanmalı: Lenin, bu sürecin daha başlarında, görece olarak kısa bir tarihsel dönemin sunduğu materyal üzerinde çalışarak ortaya koydu ki, emperyalizme geçiş yalnızca politika ile sınırlandırılmaz; o, kapitalizmin üretim ilişkilerinde derin biçimde yeniden yapılanma, üretici güçlerin gelişmesi ve üretimin sosyalleşmesi demektir. Yeniden yapılanma, aynı zamanda onun çelişkilerini de yeniden üretecektir.

Lenin, emperyalizm koşullarında durgunluk ve çürüme yönündeki eğilimin yalnızca "endüstrinin bazı dallarında, bazı ülkelerde, belli dönemler için ağır bastığını düşünüyordu"(2) O uyardı ki: "Çürüme yönündeki bu eğilimin kapitalizmin hızlı büyümesini engelleyeceğini sanmak yanlış olur... Bir tüm olarak kapitalizm, eskisinden çok daha hızlı büyümektedir."(3)

Emperyalizm eski çelişkileri keskinleştirdi ve yenilerine yolaçtı. O, insanlığı iki kez dünya ölçüsünde kıyırma mahkum etti ki bu savaşlar uygarlığın temellerini sarstı. Yine de kapitalist sistem kendisini yeni koşullara uyarlamasını başardı. O, sosyalist sistemin ortaya çıkışından sonra da, emperyalizmin sömürge sisteminin dağılıpına rağmen de dayandı. O, yeni tür sömürgeciliğin çok değişik biçimlerini yarattı; şimdi de, gelişmekte olan ülkeleri teknolojik sömürüye tabi tutuyor. O, aynı zamanda bilimsel-teknolojik devrimi ilerleterek sınıf mücadelesini körleştirmek ve sosyal manevra alanını genişletmek için ekonomik büyümeden yararlanmaktadır.

Tekelci devlet kapitalizmi toplumsal üretimin uluslararasılaşması ve ekonomik kaynaşma yönünde ilerlemeler sağladı. İlk kez, ekonomik ve politik çelişkileri yumuşatmak, böylece kritik durumların yeniden ortaya çıkmasını önlemek için birçok ulusun katıldığı mekanizmalar yaratıldı.

SBKP 27. Kongresi (1986) işaret etti ki, 1980'lerin kapitalizmi, yalnızca yüzyılın başındaki kapitalizmden, ya da 1950'lerin ve 1960'ların kapitalizminden değil, 1970'lerin kapitalizminden de farklıdır. Şu sıralarda tekelci kapitalizm yüzyılını doldurmak üzeredir. Onu biraz değişikliğe uğramış bir 19. yüzyıl klasik kapita-

lizmi gibi düşünmek gerçek duruma hiç de uymaz. Şöyle bir soru akla gelebilir: Serbest rekabet dönemi tekelci kapitalizmin önceli değil mi, sonuncusu kapitalist üretim tarzının olgun biçimi iken?

Bu elbette tartışma gerektiren bir varsayımdır ve sonuçta neyin ne olduğunu en iyi zaman gösterecek. Ancak bu anlayışı destekleyen birçok kanıt var. Örneğin, bir gerçektir ki, endüstri devriminin sonucu olarak ortaya çıkan tek el öncesi kapitalizm Britanya'da yaklaşık bir yüzyıl sürerken, başka ülkelerde ancak birkaç on yıl ömrü oldu, yani dünya kapitalist sistemi ancak emperyalizme geçiş döneminde tam olarak biçimlendi. Böylesi bir yorum, bilimsel temele dayalı kapitalist üretim tarzı teorisinin büyük bir organik parçası olan Lenin'in tekelci kapitalizm teorisini de destekler.

Söylemeye gerek yok ki, kapitalizmin kendisini yeni koşullara uyarlamaya yeteneği, onun uzlaşmaz doğasının değiştiği anlamına gelmez. Tam tersine, hiçbir şey burjuva toplumun ana kötülüklerini, onun gayri insani doğasını, acımasız rekabetini, kapitalist gelişmenin devresel niteliğini gizleyemez. Kapitalizm mülk sahipleri ile ücretli emek, sömürülenler ile sömürülenler arasındaki çelişkiyi ortadan kaldıramamıştır. O, ne yoksulluğu ortadan kaldırmış, ne herkese iş sağlamış, ne de onlara sosyal güvenceler ve kültürel gelişmeleri için olanaklar sağlamıştır. Kapitalist sistemde sürekli olarak yeni çelişkiler boyveriyor. Militarizm, kültür ve moralin bozulması ve yeni sömürgecilik, hem birçok halkı perspektiften yoksun kılıyor, hem de korkunç derecede yıkıcı güçleri biriktirerek dünyamızı tam bir patlamaya tehdit ediyor.

Hiç kimse bu çirkin özelliklerin burjuva toplumunun yapısından kaynaklandığını inkar edemez, o, 20. yüzyılın sonlarında da hayatiyetini sürdürüyor olsa bile. Sosyo-ekonomik biçimlerin akla yatkın bir dönüşümünün, önceden tahmin edilen çok daha geniş bir tarihsel dönemde yeralacağı ve geçiş biçimlerinin oldukça çeşitli olacağı söylenebilir. Bundan böyle geleceği belirleyecek olan **iki sistemin yan yana varlığı ve karşılıklı etkileşimi olacak, onların sosyal ve ekonomik etkinliği ise yarışma süreci içinde net olarak ortaya çıkacaktır.**

Ancak, sosyalizmin ve kapitalizmin bir dönem boyunca yanyana varoluşu meselenin yalnızca bir yönüdür. Bu yanyana varoluşun özellik ve biçimlerine de yeniden

bakmalıyız. İki sistemin paralel hatlar boyunca gelişeceği görüşü yanlıcıdır. Dünya (dünyamızdaki güçler, Ç.) öylesine birbirine bağlı ki, "paraleller" kesilmek zorundadır ve iki sistem ile onlara bağlı ülkeler, dünyanın genel gelişimi bağlamında, birbirlerini karşılıklı olarak ve sıkı biçimde etkileyeceklerdir. Gerçekten de bu süreç daha şimdiden işlenmektedir.

Belirlenmesi gereken son derece karmaşık bir teorik ve pratik görev şudur: Sosyalizm, dünyanın geriye kalan kesimine yönelik olarak hangi tür etkileme biçimleriyle dünya gelişim süreçlerinde ve uluslararası işbölümünde etkin bir rol oynayabilir ve aynı zamanda, kendi sosyalist kimliğini koruyabilir? Sosyalizm uluslararası topluluktan uzak duramaz; o, bu topluluğun bir bileşeni olmalı, varlığı, canlılığı ve insanlığın hayati sorunlarının çözümü için yaptıklarıyla onu etkilemeli.

Lenin'in barış içinde birarada yaşama formülünün evrensel önemi zamanın prizmasından geçerek açık biçimde kanıtlandı. Onun ilkesel bileşenleri şunları içeriyor: Dünyanın çok biçimli yapısını ve gelişmesinin değişik türlerini, sosyalizmin kadehinin dünyamızın tarihsel gelişim doğrultusundan ayrılamayacağını kavramak, değişik sosyal sistemlere sahip devletler arasında barışçı ilişkileri, politik, ticari, ekonomik, bilimsel, teknolojik, kültürel ve diğer türden bağları kapsamlı biçimde geliştirmek. Bu ilkeler SBKP'nin yeni politik anlayışının temellerini oluşturuyor.

Lenin'in temel görüşlerini de içeren yeni düşünce tarzı günümüz gerçeklerinin etkisiyle şekillenmiştir. O, dünyamızın giderek artan birbirine bağlılığını, atom çağının gerçeklerini, bilimsel-teknolojik devrimi ve genel insani değerlerin öncelikli durumunu hesaba katıyor, günümüzün en önemli ve acil sorunlarına, hepsinden önce de insan soyunun varlığını sürdürme sorununa cevap veriyor.

Toplumsal ilerlemenin özü ve atılacak adımlara ilişkin görüşler, onun yönelimleri ve itici güçleri, yeni düşünce tarzına, dünyanın büyüyen birliği ve zıtlığına uygun bir bakış açısıyla açığa kavuşturuldu. Bilimsel-teknolojik ve toplumsal ilerleme, arka planda iki sosyal sistemin yan yana varlığına rağmen gelişimini sürdürüyor ve onların yarışması, karşılıklı ve ortaklaşa etkisiyle giderek artan oranda içiçe geçiyor. Bu süreç sosyalizmin yenilenmesi yönünde, bizzat kapitalist sistem içinde de işçi sınıfının ve emekçi halkın

mücadelesi yönünde, gelişmekte olan ülkelerin en acil ve önemli sorunlarının çözümü yönünde, global sorunların çözümü yönünde, zorunlu olarak nükleer savaş tehlikesinin önlenmesi ve nükleer silahların ve şiddetin olmadığı bir dünya yönünde geliyor.

Sosyalizmin Gelişme ve Yenilenmesine İlişkin Beklentiler

Tarihi süreç ileriye doğru nasıl gelişecek? İnsanlığı neler bekliyor? Tüm bunlar büyük ölçüde sosyalizmin gelişme ve yenilenmesi konusundaki beklentilerin gerçekleşmesine, onun nitelikçe yeni bir düzeye ulaşmasına bağlıdır.

Sosyalizm halkın özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi ölümsüz idealleri gerçekleştirme çabasını ifade ediyor. Yeni sosyal sistem insanoğlunun sıkıntılarını gidermeye, yüzyıllardır süregelen toplumsal sorunlara cevap bulmaya ve temel insani değerleri yaşama geçirmeye çalışıyor. Elbet, sosyalizmin insancıl yapısı biranda ve tümüyle kendini gösteremez.

SSCB ve ardından diğer sosyalist ülkeler, doğrudan doğruya sosyalizmin varlığından kaynaklanmayan, ama devrimci kazanımları pekiştirmek için hayati olan birtakım görevlerle uğraşmak zorunda kaldılar. Ekonomik ve kültürel gerilikten kurtulma, emperyalist saldırılara karşı sosyalizmin bağımsız varlığını savunma, nükleer tehlikeyi önleme çabaları ve benzer etkenler, sosyalist değişimin somut biçimlerini, yöntemlerini ve adımlarını son derece gerekli kıyor ve sosyalizmin görünümü üzerinde iz bırakıyordu. Burada rol oynayan diğer bir etken ise, henüz keşfedilmemiş bir yolun güçlükleri, bunun yanı sıra, öznel hatalar ve yanılgılar oldu.

Tüm bu nedenlerle, sosyalizm, uygarlığın ana itici güçlerinden biri olduğunu sağlam bir şekilde kanıtlanmış bulunuyor. O, tarihsel önemde değişiklikleri gerçekleştirme yeteneğini göstermiş, çalışan halkı sömürüden kurtarıp sosyal güvenceye kavuşturmuş, bireylerin ve ulusların eşitliğini sağlamada önemli bir yol almıştır.

Yaşadığımız şu dönem sosyalizmin tarihinde özellikle önem taşıyor. Sovyetler Birliği'nde perestroyka sürecinde sosyal yaşamın örgütlenmesinde yeni biçimler ortaya çıkmakta, diğer sosyalist ülkelerde ise köklü reformlar yer almaktadır. Bu, sosyalizmin doğasını ve onun sosyal ve ekonomik avantajlarını açığa çıkarma amacını taşıyor. Biz ekonomi, politika ve kültürde kişiye, onun ihtiyaçlarına ve istemlerine tam bir dö-

nüşü ve toplumsal düzenimizin halka hizmet etme, kitlelerin çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirme yeteneğini kast ediyoruz.

SBKP ve Sovyet halkı önemli ve yoğun bir gelişme dönemini geride bıraktı. Sovyet toplumunda yeni bir moral ve politik atmosfer yaratıldı. Deyim yerindeyse, yapı alanı tamamen temizlendi. Ülkenin politik sistemini ve ekonomisini yenilemek için programlar yapıldı. Büyük Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlamaları sırasında, Sovyet toplumunun gelişmesini ilgilendiren sorunlar geniş bir tarihi bağlamda göz önüne alındı. Böylece biz, perestroykada karar kılmak ve ülkeyi durgunluk batağından kurtarmak için birhayli yol aldık. Kısa bir sürede kendimizi, geçmişimizi ve en önemlisi, geleceğimizi gerçekçi bir gözle değerlendirmeyi başardık. Yaşamımızı değersiz eklerden ve Sovyet toplumunu ahlaki yönden ona zarar veren, insan onurunu zedeliyen herşeyden kurtarmak için birhayli çaba gösterildi. Kamu bilinci, ülkenin ilerlemesinin önünde bir ayak bağı olan dogmaları, önyargıları ve hamhayalleri biryana itiyor.

Şimdi, perestroyka görüşlerinin yaşama geçmekte olduğu bir zamanda, onun maddileştirilmesi için oldukça karmaşık yeni bir aşama başlatılmıştır. Çalışmalar iki yönde ilerliyor: toplumun yaygın biçimde demokratikleştirilmesi ve kapsamlı bir ekonomik reform. 1988'in başından itibaren, endüstri üretiminin yüzde 60'ını temsil eden işletmeler yeni türden ekonomik yönetim koşullarında çalışmaya başladılar. Günüdolu mekanizmalarla, emredici yönetim metodlarına ve basmakalıplığa üstün gelmek için büyük çabalar harcamak gerekiyor. Zaman beklemiyor. Halk kararlıca ve zamanında eylemden yanadır. Perestroyka milyonlarca kişiyi ilgilendirir iken, aceleci, kendiliğinden eylemler yalnızca zarar verir. Her adımımızı dikkatle hesaplamak, halkın ruhsal durumunu ve kendi olanaklarımızı düşünmek zorundayız.

Çok değil, iki yıl kadar önce, bizim herşeyden önce gerek duyduğumuz içtenlikli bir eleştiri idi, ki eleştiri sosyalizm için doğal ve gelecekte de olmaz yapamayacağımız birşeydir. Elbet, yalnızca eleştiri tek başına durgunluğa üstün gelmek için yeterli değildir. İleri bir ekonomik anlayışa, somut girişimleri örgütleme ve üstün sonuçlar alma yeteneğine sahip olanlar için tam zamanıdır. Perestroyka programı demokratikleşmeye özel bir vurgu yapıyor. Onun özü tam da **sosyalizmle demokrasinin**

birliğini içeriyor. Geçmişte de reform girişimleri oldu. Eğer onlar elle tutulur sonuçlar veremedilerse, temel nedeni, hem sözkonusu değişikliklerin yeterince derine inmemesi, hem de politik alana nüfuz etmemesi ve kitleleri işin içine çekememesidir.

Demokratikleşme sorunlarına kelimenin geniş anlamında bakılıyor. Ekonomik mekanizmanın ve üretim ilişkilerinin temelli biçimde yeniden yapılanması ona eşlik ediyor. Amaç bireyin, kolektifin ve toplumun çıkarlarını tam olarak uzlaştırmak, halkın, ülkenin efendisi olduğuna ilişkin duygularını güçlendirmek ve sosyalizm koşullarında temel sosyal adalet ilkesi olan, yapılan işe göre bölüşüm usulüne sınıksız bağlı kalmak. Bu, Ekim Devrimi'nin ideallerine ve Lenin'in yaratıcı mirasına tümüyle uygundur. Perestroykanın teori ve pratiği, sosyalist sistemin doğasına yabancı olan herşeyin hakkından gelmek ve Ekim Devrimi'nin idealleri ve değerlerine dönüşü sağlamak ihtiyacı üzerinde temellenmiştir.

Birçok kardeş ülkede sosyalist topluma yeni bir canlılık kazandırmak için yol ve yöntem araştırmaları devam etmekte ve geniş kapsamlı reformlar yapılmaktadır. Bu da gösteriyor ki dünya sosyalizmi yeni bir aşamaya girmiştir ve tarihi bir maddeden diğerine, zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek ve günümüz koşullarına uygun düşecek olana geçmektedir. Doğal olarak her sosyalist ülkede değişiklik ihtiyacı oraya özgü çeşitli nedenlerden kaynaklanıyor. Onların gelişme düzeyleri ve şu anda yeralan değişiklikler ne denli farklı olursa olsun, hepsinde işleyen süreçler son derece benzerdir.

Dünya sosyalizmi, aynı zamanda, sosyalist ülkelerin karşılıklı ilişkileri bakımından da yeni bir tarihi döneme girmektedir. CMEA ülkeleri liderlerinin 1986 Kasımında Moskova'da yaptıkları toplantı, bu konuda ortak bir görüşe ulaşılması bakımından büyük önem taşıyor.

Buna göre, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerin her zaman eşitlik, bağımsızlık, karşılıklı sorumluluk, ortak çıkarlara kolektif ilgi, ekonomik ilişkilerde karşılıklı yardım ilkesine uymak, uluslararası ilişkilerde herbirinin insiyatifinin benimsenen ortak doğrultu ile uyumunu sağlamak temelleri üzerinde inşa edilmesi gerekli sayılıyor.

İdeolojik işbirliği şimdi, daha çok karşılıklı deneyim alış-verişi ve bundan ortak sonuçlar çıkarma biçiminde gerçekleşiyor. Bu konuda Le-

nin'in şu formülü bize yol gösteriyor: "Mükemmel bir sosyalizm ancak bir dizi girişimle —ki her biri tek başına alındığında, tek yanlı ve belirli kopukluklara düşer olacaktır— tüm ülkelerin proletaryasının devrimci işbirliği ile yaratılacaktır." (4) Doğal olarak araştırmamızın denektaşı sosyal ve politik pratiktir, en büyük yargıç odur. Bir başka deyişle, sosyal ve ekonomik gelişmenin hızlandırılması ve sosyalizmin pratikte güçlendirilmesidir.

Belirlenen hedeflere ulaşmakta önemli başarılar sağladığımızı söylemek için yeterli nedenlerimiz var. Kardeş ülkelerin politik işbirliği son derece canlandı. Varşova Paketi çerçevesi içinde yapılan iş şimdi çok daha uyumlu ve etkindir. İttifakın her bir üyesi, sosyalist ülkelerin sayısız dış politika önerilerinin de gösterdiği gibi, büyük bir inisiyatifle hareket ediyor.

Ekonomik işbirliği de yeniden yapılanıyor. Bu konuda görev, üretimde toplumsallaştırma ve işbirliğini geliştirmek, işletmeler arasında doğrudan bağlar kurmak, ortak girişimlerde bulunmak ve ekonomik ilişkileri düzenleyen mekanizmayı iyileştirmektir. Teorinin geliştirilmesi de dahil olmak üzere, ortak çalışma, yeni ve karmaşık bir dizi sorunu da aydınlatarak şekilde genişletilmelidir. Dünya sosyalizmini bir sosyal olgu ve süreç gibi görmek, onun gelişme biçimleri ve anlayışları konusunda açık bir fikre sahip olmak özellikle önemlidir. Biçimsel özelliklerinden ziyade nesnel durumu göz önüne alarak, dünya sosyalizminin gelişme süreçlerinin çok daha derin ve kapsamlı bir tahlilini yapmak gereklidir.

Sosyalist inşada genel yasaların ve ulusal özelliklerin dengesi, gerek politik, gerekse teorik olarak son derece önemli bir sorundur. Bir zamanlar ulusal özelliklerin göz önüne alınması, Marksizm-Leninizmden bir uzaklaşma gibi görülmüştü. Ancak sonraları, sosyalist inşanın ilk aşamalarında başarıya ulaşmak için ulusal farklılıkların doğal ve kaçınılmaz olduğu görüşü güçlendi.

Gerçekten de, ulusal farklılıklar sosyalizme yabancı bir şey değildir. Düşünce ve uygulamada biçim ve ulusal özellikler bakımından varolan çeşitlilik, sosyalizmin gücünün ve evrenselliğinin bir göstergesidir. Onlar sosyalizm düşüncesine yalnızca güç kazandırır. "Asli, temel, öz olanların birliği, ayrıntılarda, özgün yerel özelliklerde, yaklaşım metodlarında, denetim metodlarında çeşitlilik tarafından tahrif edilmemiştir, fakat güvenceye alınmıştır." (5) Önemli

olan ulusal farklılıkların rolünü abartmamak ve onları sosyalizmin temel özellikleri yerine geçirmemektir.

Yeni sistem şimdi zengin bir ulusal ve sosyal çeşitlilikle öne çıkıyor; her ülkenin ve her halkın kendine özgü özellikleri var. Birliğin sık sık aşırı bir benzerlikle eş sanıldığı, başarının tek biçimlilik derecesi ile ölçüldüğü zamanlar geçti artık. Hiç kimse, diğer ülkelerin çıkarlarını gözetmeyen, ya da ortak çözümlere yer vermeyen bir politika izleyemez. Elbette, sosyalist ülkelerin ekonomik ve sosyo-politik sistemlerinin doğası, kapitalizmin aksine, çıkarların uzlaştırılması için sağlam bir temel yaratıyor. Bu otomatik biçimde değil, ama onların karşılıklı rızalarıyla başarılmıştır.

Ekonomik ilişkiler özel karmaşıklığı olan bir alandır. Marksistler bu alanda bir yığın sorunla karşılaştılar ve onların bilimsel olarak, özenle işlenmesi birincide önemlidir. Örneğin, ortada tek bir sosyalist pazar oluşturma sorunu var; öyle bir doğal alan ki, içinde, Marks'ın deyişiyle, emek ürünlerinin sosyal değişimi yeralsın. Bu hedefe ulaşılması, doğal olarak belli bir zaman alacaktır ve, mal-para ilişkileri de dahil olmak üzere, tüm ekonomik mekanizmada önemli bir gelişmeyi gerekli kılmaktadır. Nakit-finansman ve fiyat oluşturma sorunlarını çözmeli, anlaşmalı fiyatlar yolunda adım atmalı ve çok daha cesaretle, karşılıklı para değişimi için koşulları oluşturmamızdır.

Dünya ölçüsünde sosyal bir sistem olarak sosyalizmin potansiyel güçleri ve gelişim olanakları engin ve tükenmezdir. Biz, gerçekten de, sosyalizmin olanaklarını açığa çıkarmaya daha yeni başlıyoruz. Onları açığa çıkararak, onlara dayanarak hertürlü görevi başarıyla yapabiliriz. Zamanın öne çıkardığı sorunlara sosyalizm kendi cevaplarını veriyor. Onun seçeneği, bilimsel ve teknik devrim döneminin ve nükleer çağın sorunlarına insani bir çözüm getirmektedir.

(Devam edecek)

1. V.İ.Lenin, Collected Works, cilt 31, s. 412.
2. Age. cilt 22, s. 276.
3. Age. s. 300.
4. Age. cilt 27, s. 346.
5. Age. cilt 26, s. 412.

(*) Bu makale yazarın, Aralık 1987'de "Büyük Ekim Devrimi ve Modern Çağ" adlı uluslararası bilimsel Konferans'a sunduğu bir rapordan alınmıştır ve onun bir bölümüdür. Önce *Communist* adlı Sovyet

dergisinde, 1988, 2. sayıda yayınlandı. Daha sonra da, *Sosyalizm, Teori ve Pratik* adlı aylık Sovyet dergisi'nin Ağustos ve Eylül 1988 sayılarında yayınlandı. Hafifçe kısaltılmış ve ara başlıklar STP editörlerince konmuştur.

Dergimizde yayınlanan çeviri STP'nin İngilizce baskısından yapıldı.

KÜRDİSTAN'DAKİ SOYKIRIM

(Baştarafı 3. sayfada)

zaman Irak rejimini ciddi biçimde mahkum etselerdi durum buraya varmazdı. Hatta, daha bu yılın Mart'ında yeralan ve yeni bir Hiroşima'dan başka birşey olmayan Halepçe katliamı karşısında gereken ciddi tepkileri gösterselerdi, Bağdat rejimi bugün bu silahları bu kadar pervasızca kullanmaya cesaret edemezdi. Diğer yandan, Irak'ın elindeki kimyasal silahların hammaddesinin bizzat Federal Almanya, İsviçre gibi Batı Avrupa ülkelerinden sağladığına ilişkin yaygın bilgiler var.

Sosyalist ülkeler ise Irak diktatörlüğünün halkımıza yönettiği soykırım ve Mart'tan bu yana süregelen yoğun kimyasal silah kullanımı karşısında bugüne dek hiçbir ciddi tepki göstermediler. Oysa aynı eylemler örneğin Filistin ya da Güney Afrika halkına karşı yapılsaydı sosyalist ülkeler kıyameti koparmazlar mıydı? Peki Kürt halkına yapılanlar karşısında bu denli ısrarla susmak için ne sebep var? Halkımız haksız bir savaş mı yürütüyor? O, başkasının ülkesini işgal, ya da pazarlar elde etmek için mi savaşıyor? Yoksa karşımızda devrimci güçler mi var?

Halkımızın yalnızca kendi üstündeki eşi az bulunur zulümden kurtulmak, özgür olmak ve kendi ülkesinde barış içinde yaşamak için savaştığı ortada. Sosyalist ülkelerin suskunluğu ise, besbelli, şoven Irak rejimini ve onun arkasındaki Arap gericiliğini gücendirmemektir. Böyle bir tutumun enternasyonalist duygularla ve görev anlayışıyla bağdaşmadığı açıktır. Hele, halkımıza yönelik saldırganlık, kimyasal silahlar kullanılarak yürütülen bir soykırım derecesine varmışken.

Bu tutum, sosyalist ülkelerin kimyasal silahlara karşı yürüttükleri mücadeleye de gölge düşürüyor.

Her halk gibi kendi kaderini özgürce belirlemeye hakkı olan ve bunun için mücadele eden Kürt halkı, böylece zor günlerde en başta sosyalist ülkelerin ciddi ve etkin desteğini görmek isterdi. Bugünkü durum ise üzüntü vericidir.

Belavoka Komita Navbendi ya PSKT

DIJÎ XWINXWARIYÊN REJÎMA IRAQÊ DERKEVIN!

Şerê Iraq-Îranê da pişti heyşt salan dengê çekan hat birin. Şer bû sedemê mirîna milyonek insan. Ewqasî zêtir ji di şer da birindar ketin û seqet bûn. Herdu welat bî aliyê aborî ji zirarek mezîna dîtî. Bona vê yekê, sekîna dîna şer gaveke baş e bo herdu welatan jî.

Lê pîr mixabin, bo Kurdistanê û Kurdan şer ne sekîniye. Dî herdu parçên Kurdistanê da (Kurdîstana Iraq û Îranê) şerê ku berî şerê Iraq û Îranê jî hebû, iro disa berdewam e. Dî şerê Iraq-Îranê da jî, xîsareta herî mezîna disa Kurdistanê dît. Gund û bajar bombebaran bûn; şewitîn, hilweşîn û wala bûn. Dijmîna dijî gelê me çekên kimyewî jî bî kar anîn û iro jî, li pêş çavên dinyayê, disa bêperwa bî kar tîne.

Li eniya Iraqê û Îranê dengê çekan hat birin, lê Kurdistan iro jî di bin agir û şewatê da ye. Rejîma Seddam li eniya Îranê vîsa xwe girt û bî hemû hêza xwe berê xwe da Kurdistanê. Iraq, di vî êrişê da bî çekên herî modern, wek teyare, top û tang namîne, qet guh nade dînya alemê û çekên kimyewî jî bî kar tîne. Eh-lên me yê bê parastîna û bê çek, xwe davêjin ber bî sinorên Tîrkiyê û Îranê, da ku canê xwe û yê zav-zêçê xwe xilas bikin. Hêzên pêşmerge jî, li himber van êrişên giran disa bî camêrî ber xwe didîna û şerefa welat û gel diparêzîna.

Û di rewşeke han da, di navbera Iraq-Îranê da dan û standîna (guf-tugoyên) bo aşitiyê dest pê dîke..

Partiya me jî dînya alamê ra car-din eşkere dîke ku, heya ev êrişgerî û xwinxwariyên dijî gelê me ne sekînin, heya Kurd wek terefek di civîna aşitiyê da ciyê xwe negirin, mervî nikare behsa sekîna dîna şer bike bî rastî, ne jî dikare di rîya aşitiyê da gavên pêş bavêje. Lihevhatînek ku ci ne de daxwazên gelê me yê li ci, tucar nikare aşitiyê bine heremê.

Divê tukes jî bir neke ku, di navbera sedemê şerê Iraq-Îranê da pîrsa Kurd ciyek taybetî digre. Niha ew kesên ku vî pîrsê li neditîna bîn, mîleteki 25 milyon li neditîna bîn, bixwazîna û bicêribîna ku berxwedana vî milleti ya ku bî camêrî û bî salan e dajo û tê, jî ortê hilîna û big-hên aşitiyê, ew tenê xwe dixapînin.

Divê nûnerên gelê Kurd jî di civîna nê da hazîr bîna û lihevhatînek usa pêkbê ku, aşitiyê bine Kurdistanê jî. Ev jî bî razibûna daxwazên mîletê Kurd dibe. Weki hemû gelan li din-

ayê, heqê gelê Kurd e jî ku rîya xwe bî serbestî bibijêre, karê welatê xwe bî rêva bibe, azad be û di aşitiyê da bîji.

Partiya me di warê navnetewî da gazi hemû aşitixwazan dîke, ew kes û rêxistinên ku qîmetê didîne heqê mirovan, gazi wan dîke ku piştigriya gelê Kurd bikin, dijî çêkên kimyewî derkevin. Daxwaza me azadî ye û em iro di rewşeke man û nemanê da ne.

Hevalno!

Hemû welatparêzno!

Iro şerê ku di du eniyan da tê dayîn jî her zemani zêtir giranbuha ye. Yek eniya şerê germ e li Kurdîstana. Em hewcedari yekitiyê ne, da ku himber êrişên dijîna yê har û hov xwe bigrin. Her çiqas, dijîna bî aliyê hejmarê leşker, bî aliyê çek û hêza maddî gelek xurttir be jî, mervî dikare zora dijîna bibe û pêşmergeyên mîrxwas çend caran ev yek nişan dane; jî ber ku dijîna şereki neheq bî rêva dibe.

Eniya din jî li der e, li warê navnetewî ye. Divê em dînya alemê hişyar bikin û piştigriya wan bistînin. Ev şer jî wek yê din giranbuha ye. Di vî wari da xasîma bareki giran dîke ve ser milên Kurdên ku li der welat in.

Divê em hemû rê û olaxan bî kar

binîn, da ku vî şerê har û hov, ku dijîna bî rêva dibe, çîrkîna Kurdan bîhistîna. Divê em kiryarên dijîna bî xurtî protesto bikin û di civîna û xebatên han da ci bigrin. Divê em kes û dorhêlên xwedî nav û tesîr hişyar bikin ku ew dijî zordestiya ku li me dibe derkevin û piştigriya me bikin.

Divê hemû rêxistinên û komelên Kurd gazi Rêxistîna Milletên Yekbû-yî bike ku ew di pîrsa Kurdî da dev jî kerbûnê berde û êdî wê bigre berçav û li ser qîse bike.

Divê hemû rêxistin û komelên Kurd gazi wan hêz û rêxistinên eleqedar bikin, da ku nûnerên Kurdan jî di civîna aşitiyê da ciyê xwe bigrin û li ser pîrsa Kurd bê qîsekîrîna û heqên gelê me bîn dayîn.

Bona van karan, divê rêxistin û komelên Kurd dest bidîna hev û hêzên xwe yek bikin.

Partiya me, her usa jî, gazi hemû rêxistin û kesên demokratîk dîke li Tîrkiyê, ku piştigriya gelê Kurd bikin, ku ew iro di şereki man û nemanê da ye.

Divê Kurdên ku xwe avêtîna Kurdistanê Tîrkiyê bila bîminîn, hukûmet wan cardin teslimî celladan neke. Divê Hîva Sor, Xaçê Sor û rêxistinên alikariyê yê din alikariyê wan bikin û tîrora dewleta Tîrk jî ne gihîje wan.

Tebax-1988

ZIYARETA HEVAL BURKAY

(Destpêk jî rûpel 4'an)

xebata hevalan sekîna û her usa jî bî Heval Burkay ra li ser karên siyasi û çandî peyivî û ew jî guhdarên xwe ra êlan kir.

Radyoya ABC ku bo tevayîya Avustralya neşîretê dîke, bî Şivan Perwer ra programek çêkir û tevi kîlamên wî saeteki neşîret kir.

Civîna Newrozê ku li bajarên Sydney û Melbourne çêbûn gelek bî şahî derbaz bûn û gelek xelk tê da ci girt. Tevi Şivan Perwer, hozanên wek Mehmet, Cemal, Hevalê piçûk û koroyê şênaya şevê zêtir kîrin. Xasîma koma govendê ya komela Victoriayê bî xweşîkiya listîk û libasên xwe eleqeyek mezîna dît. Têlevîzyona Avustralya derheqê Newrozê û van civînan da xeber û dîtînokên freh da.

Heval Burkay her usa jî di kome-lan da û malan da bî heval-hogîran ra û bî kesên welatparêz û pêşverû

ra sohbet kir, li ser pîrs û problemên welat sekîna.

Di 15-20 salên dawî da gelek xebatkarên Kurd û Tîrk bî mal va koçkirîna çûna Avustralya û niha li wê dijîna. Ew welat pîr dîr e, li wî alî dî-nê ye. İnsanên me li wir ne birçî ne, ne jî betal in. Malên wanên xweşîk ên yekqatî û duqatî, otayên wan he-ne; baş li xwe dîkin û dixwîna. Lê di bîra wan da, di dilê wan da tîm welat bû. Ew bî hewayê Kurdistanê û Tîrkiyê, bî biranîna welat, bî bûyer û insanên welat tîji bûn. Hemû kesên ku xwe himber welat û gel ber-pîrsîyar dihesibandîna, jî bo rizgariya welat jî zulm û zordestiyê li çare digîriyan, difîkirîna û didîna û distandîna. Jî ber ku rizgariya welat jî bo wan jî belkî dîbû dawîya macîrî û hîsretê. Rizgariya gel û welat her usa jî dîbû rizgariya wan bî xwe..

(*) Ev xeber di Riya Azadi, hejmarê 116 da bî Tîrkî hatî bû weşandîna.

Pakistan diktatörü Ziya Ül-Hak'ın uçağı havada patladı ve kendileri berhava oldular.. Patlama kaza mı yoksa suikast sonucu mu, yani tanrı işi mi kul işi mi henüz belli değil. Pakistan makamları uçağın ya içerden bir bomba, ya da dışardan bir füze ile düşürüldüğünü, yani olayın bir suikast sonucu meydana geldiğini ileri sürüyorlar. Öyle de olsa, belli ki Tanrı bu "aziz" kulumu hiç de korumamış. Oysa Bay Ziya Ül-Hak, yıllardır Pakistan'da kurduğu baskı çarkını, tüm o zorbalık ve cinayetleri şeriat adına, tanrı adına yaptığını iddia etmekte idi..

Gerçekte Ziya Ül-Hak'ın, tanrıdan çok başkalarının kulu olduğuna kuşku yoktur. O, ABD emperyalizminin bir uşağı idi. Patlama sırasında uçakta ABD elçisinin bulunması da duruma son derece uygun. Ziya Ül-Hak dünya emperyalizmi, gericiliği adına ve süngü gücüyle ülkesini yönetti. Başta, darbe sonucu iktidardan düşürdüğü eski Başbakan Butto olmak üzere pekçok ilerici insanı katletti, yıllardır Pakistan halkına soluk aldırmadı. Afgan devriminden ürktü ve karşı devrimin örgüt-

BERHAVAVA

lenmesine, saldırısına yataklık etti, barış sürecinin karşısına dikildi. O azgın bir katil ve gerici idi.

Bunun içindir ki, başta ABD yönetimi olmak üzere emperyalist güçler, dünyanın her yerindeki diktatörler, çağı dolmuş ve hala din adına, tanrı adına hüküm sürme iddiasında olan Suudi Krallığı ve benzerleri bu bayın akıbetine ağıyorlar. ABD sadık ve gözükara bir uşağını, gerici diktatörler ise "yakın" ve "aziz" bir dostlarını yitirdiler. Bunlardan biri de Evren alçağıdır.

Evren, bu olayla kedere gömüldü. O, "aziz kardeşimi yitirdim," diyor. Bay Evren'le berhava Ziya Ül-Hak'ın, ikiz denecek kadar ortak yanlarının olduğu doğrudur. İkisi de has ABD uşakları. İkisi de darbeci general, demokrasi ve halk düşmanları. İkisi de yıllarca kendi halklarına kan kusturdular. Bay Evren de, zaman zaman laiklik üstüne nutuk atma sahtekarlığına rağmen ve "kardeşi" kadar olmasa bile, dini siyasete alet etti, onu soygun rejimi-

nin emrine vermeye çalıştı, okullara zorunlu din dersleri koydurdu. Onun döneminde, örneğin devşirme yoluyla birçok yerde köy çocukları ailelerinden koparılıp zorla imam hatip okullarına gönderildi.

Tarihte birçok diktatör, halk ya da üst kesimdeki rakipleri tarafından alaşağı edilip cezalandırılmışlardır. Yani onlar yaptıklarının hesabını bu dünyada vermişlerdir. Ama kimisi de rahat yatağında ölecek kadar şanslıdır, İspanya diktatörü Franko gibi. Bay Ziya Ül-Hak için de ecel yatakta değil, havada geldi. Kim yaptıysa pek münasip bir iş yaptı. Daha kendisini güçlü sayarken, daha bir dizi cinayet ve melanet işleyebilecek durumda iken onu yakaladı.

Bay Evren'in Özal'ın üzüntülerini anlamak mümkündür. Onlar yas da ilan ettiler, bayrakları yarıya çektiler. Uşaklar ve zorbalırlar arasındaki bu dayanışma göz yaşartıcı türdendir! Ne var ki bir celladın ölümü dünya halklarını, ilerici insanlığı, barış ve demokrasi yanlısı yığınları hiç de üzmedi. En başta Pakistan halkı olaya sevinmiş, bayram yapmıştır.

Dirısı bizim başımıza..

Tunceli Üstünde Alçak Uçuş

Değerli arkadaşlar, 1980'den bu yana Kürdistan'da durum değişmedi, baskı ve zulüm daha da artarak devam ediyor. Polis ve askeri yetkililer, sırf pirim almak için insanları öldürüyor, ya da sıkıyönetim o ile gelsin diye provakasyonlar tertip ediyor; sivil ve korumasız halkımızı katlediyorlar.

Dêrsim yöresinden yeni demiceyeceğim, ama şahid olduğum birkaç olayı ve izlenimimi anlatacağım.

Amcamın sıradan bir polis komşusu vardı. Ben onlarda misafirken polis, çoluk çocuğuyla beraber oraya geldi. Polisin tayini Batı illerine çıkmıştı. Tayin olduğunu anlatıp dert yandı. Neredeyse ağlayacaktı. "Oraya gidersem idare edemeyiz, açıklıktan kıvranırız. Burada aldığımız maaş, pirim ve tazminatlar Batı'da yok. Ne yapmalıyım ki beni burada bıraksınlar?" diyerek çevresindekilere akıl danışıyordu.

Düşündüm eskiden Kürdis-

tan'a tayinleri çıktığında memurlar ağlıyor, torpil bulup gitmeye çalışıyorlardı. Şimdi ise, halkımızın kanı ve canı üstünde elde ettikleri üç beş kuruş için Batıya gitmemeye çalışıyorlar.

İkinci durum ise şu: Zoraki sürgün etme hemen hemen Hozat'ta tamamlanmış. Kalan insanlar da sürekli baskı altında tutuluyor. Genç deseniz zaten çoktan ortarlarda bulunmuyorlar; Kaybolmak zorunda bırakılmışlar. Halkın çoğu Mersin, İstanbul ve diğer metropol şehirlerine göçmüş.

Yerde yaptıklarıyla yetinmeyen sömürgeciler ve onların kolluk kuvvetleri, Tunceli'de, şehrin üstünde uçak ve helikopterlerle alçak uçuş yapıyor, halkımızı sindirip korkutmaya çalışıyorlar. Yine Tunceli ve Elazığ'a giriş ve çıkışlarda başka ülkelere giriş çıkış yapıyormuş gibi kimlik, pasaport ve üst baş muayenesi devam ediyor. Geceleri ise mahalle ve semtlerde telsiz ve tam techizatlı polislerden en az ikişer kişi nöbet tutuyor, ge-

çenleri sürekli şekilde sorgudan geçiriyorlar.

Okuyucunuz/M. Ali

TÜRKİYE İKİLİ...

(Baştarafı 11. sayfada)

sever, bir yardımsever gibi göstermeye çalışıyor.

Demokratik ve hümaniter güçler ikiyüzlü Türk hükümetini şu noktalarda zorlamalı:

- Bu insanlara savaş esiri gibi davranılmamalı. Haktan tecrit edilmemeliler; Türkiye, mültecilere ilişkin olarak uluslararası normlara uymalı.
- Halkın topladığı ve dışardan gelen yardımların kendilerine ulaşmasına imkan verilmeli; beslenme, barınma, giyim ve tedavi gibi zorunlu ihtiyaçları karşılanmalı;
- Başka ülkelere göçe zorlanmamalı ve dönüş için uygun koşullar doğuncaya kadar Irak'a iade edilmemelidirler.
- Türkiye, Irak'ın kimyasal silah kullanmadığı biçimindeki gerçekleri gizlemeye ve suçluları korumaya yönelik çabalarına son vermeli, bu konuda araştırma yapan uluslararası kuruluşlara yardımcı olmalı.

TÜRKİYE İKİLİ ... (Başarfaı 1. sayfada)

Safiye Mecid'in de bulunduğu 147 kişiyi sınıra götürüp atıyordu. Çareyi Zave bölgesinde Irak askerlerine teslim olmakta bulan mültecilerden "tek can" kurtulmamıştı; hepsi de kurşuna dizilmişti ve günlerden 29 Ağustos 1988'di." (İkibine Doğru, 4 Eylül 1988).

Daha sonra sınıra dayanan onbinler ise, kurşunlanmayı da göze alarak, aynı zamanda sınırın bu yanında harekete geçen insanlarımızın çaba ve desteği ile sınırı aşabildiler. Hükümet, ülke içinde ve dışında oluşan ilgi karşısında bu insanlara sınırı tümenden kapamayı veya onları geri çevirmeyi sürdüremedi.

Bir Türk subayının şu sözleri bunu yeterince açıklıyor:

"Sınır boyundaydım. Henüz sınırı açın diye emir gelmemişti. Buldukları yere kimyasal silahlar düşmeye başlayınca binlerce mülteci üzerimize geldi. Havaya uyarı ateşi açtık. Ama "Öldürürse Türk askeri öldürsün" diye bağırarak sınırı aştılar.

"Üzerlerine ateş edip öldüremiyecğimiz için Türk topraklarına geçmelerine göz yummak zorunda kaldık. Çok zehirli olan kimyasal bombaların korkusuyla panik halindediler. Sınırı geçtikten sonra yorgunluktan perişan bir halde yere serildiler." (Günaydın Gazetesi, 4.9.1988).

"Irak saldırısıyla birlikte Türk hükümeti, "tarafsız" olduğunu kanıtlamak için sınırlarında olağanüstü önlemler alarak bölgeyi Kürtlere kapalı tuttu. Ancak Ankara'nın hesabında olmayan bir gelişme, "tarafsızlığı" bozmaya yetti: Yüzbinlerce Iraklı Kürdün Türkiye'ye akını. Yoğun güvenlik önlemlerine rağmen her taraftan giriş yapan mülteciler, 'atsan atılmaz, satsan satılmaz' türünden bir mal oluvermişti hükümet için...

"Aslında Ankara'nın "insancılığı'nın" ardında yatan temel neden bu değildi. Mülteci akınıyla birlikte Doğru ve Güneydođu halkı arasında büyük bir kıpırdanma ve heyecan başlamıştı. Sanki "doğal bir seferberlik" vardı bölgede. Bir askeri yetkili olayı şöyle değerlendirdi: 'Türkiye mültecileri geri göndermeyi göze alamaz. Çünkü ta Ağrı'dan, Diyarbakır'dan gelip mültecilere sahip çıkanlar var. Türkiye'nin Kürtleri geri vermesi, bu insanları öldürmekle eş anlamlı. Bu da yurt içinde, özellikle de bu bölgede huzursuzluğa neden olabilir. Yardım için seferber olan bölge halkının duygularına tercüman olunmazsa belki de iç savaş çı-

kar.'" (İkibine Doğru, 4 Eylül 1988).

Mültecilere kapıları tümenden kapalı tutmayı veya onları geri çevirmeyi başaramıyan Türk hükümeti, bir yandan bunu "insancıl" bir tutum gibi sunup içerde ve dışarda puan toplamaya ve hatta bunu sömürüp kendisine yeni bir döviz kaynağı sağlamaya çalışırken, diğer yandan da Iraklı katillerle işbirliğini sıkı biçimde sürdürdü.

Söz konusu bombardımanlar sırasında Irak uçakları, basına da birçok kez yansıdığı gibi, Türkiye hava sahasını kullandılar. Bununla da kalmayıp zaman zaman Irak helikopterleri sınırın bu tarafına geçebilen mültecileri ve bu yandaki Kürt köylerini bombaladılar. (Bak Milliyet Gazetesi, 5 Eylül 1980). Kullanılan kimyasal silahlar nedeniyle sınırın Türkiye yakasındaki köylerde balarıları büyük kırımına uğradılar (Bak Tercüman Gazetesi, 9.9.1988).

Bu işbirliğinin en çirkin ve açık örneği ise, Basın ve televizyon, pek çok görgü tanığı ve sağlık mensupları tarafından açıkça saptanmış olmasına rağmen, Türk hükümetinin, Irak tarafından kimyasal silah kullanıldığını gizlemek için gösterdiği çabalardır. Türk hükümeti yetkilileri, bu konuda ısrarla açıklamalarda bulunarak, kimyasal silah kullanıldığına ilişkin bir kanıtla rastlanmadığı yalanını söylüyorlar. Türk yönetimi, konuyu araştırmak için Türkiye'ye gelmeye hazırlanan Birleşmiş Milletler Araştırma Komisyonu'nu kabul etmeyeceğini söyledi. Bu da, sözkonusu kırımın Türkiye'nin Irak'ın tam bir suç ortağı ve işbirlikçisi olduğunu açıkça gösteriyor.

Kürt sığınmacılara sözde yapılan "yardımlara" gelince, bu konuda da, Türk hükümeti yapmadığı yardımların propagandasını yapmaktadır.

Bu insanların çoğu hala çadırlara bile yerleştirilmiş değil. Onlar, yardım için seferber olan bölge halkından tümüyle tecrit edilerek kamplara kondular. Kendilerine çoğu zaman sadece kuru ekmek verildiği, aç ve açıkta kaldıkları, açlıktan ve soğuktan özellikle küçük çocukların telef olduğu basında açık açık yazıldı. Bölgeyi gezen ve çoğu zaten Kürt olan SHP'li milletvekilleri de bu durumu dile getirdiler.

Türk hükümeti, bu insanlara yardım elini uzatmak şurda kalsın, yardım yapılmasını sistemli olarak engelliyor. İçişleri Bakanlığı 31 Ağustos tarihinde yayınladığı bir genelge ile halkın sığınmacılara yardımını yasakladı. Evlerde barınanlar evlerden toplandı. Toplama kamplarına alınan bu insanlar kimseyle gö-

rüşdürülmüyorlar.

Türk devleti uluslararası kuruluşların yardımına da karşı çıkıyor. Nitekim Kızılhaç'ın, Uluslararası Af Örgütü'nün, çeşitli ülke ve kuruluşların yardım istemeleri de geri çevrildi.

Bu ne biçim "yardım" etmek, ya da "insancıl bir tutum"dur?

Açıkça ortada ki, kırımın kaçan bu insanlara karşı Türk yönetimi de, kanlı Saddam yönetiminden aşağı kalmayan düşmanca duygularla doludur. Onlara düşman esiri gibi davranılıyor; yiyecek, ilaç, barınak verilmiyor ve vermek isteyenler de engelleniyor.

Türk hükümetinin hiç de "insani" düşüncelerle hareket etmediği, sınırlarını isteyerek açmadığı; diğer yandan, gelişmeleri Kürt ulusal hareketi aleyhinde yönlendirmek istediği açık. O, sığınmak zorunda kalan savaşçıların silahlarını ellerinden aldı. Şimdi, onları değişik bölgelerde karantinaya alıyor ve dönüşlerini de engellemek istiyor. Onları ya sözde "af" ilan etmiş olan Saddam'a teslim olmaya (ki af olayı bir düzmedir ve bu insanlar geri giderlerse, kuşku yok, kurşuna dizileceklerdir), ya da "üçüncü ülkelere" yani Avrupa'ya göçe zorluyor. Böylece, bu insanların mücadele alanından uzaklaşmaları, şurda burda göçmen durumuna düşmeleri, Irak'ın işine geldiği kadar Türkiye'nin sömürgeci ve Kürt düşmanı yönetiminin de işine geliyor.

İlginçtir, bölgeye Kızılay ekipleri bile göndermeyen Türk yönetimi, şimdi, en acil ve önemli şeymiş gibi, bu insanlara Türkçe öğretmeye hazırlanıyor. Demek ki, bunca Türkiye Kürdünü assimile çabası yetmedi, adamların Irak Kürtlerinde de gözü var!

Türkiye'ye sığınan yüzbin Kürte ve sözkonusu soykırımın ilgili olarak Türkiye'nin tutumu işte budur ve bu hükümetten, Kürdistan'ı bölüşmüş devletler içinde bugüne dek Kürt varlığını kabul etmeyen, en sert, en baskıcı politikaları izleyen, kendisi de halkımızı birçok kez kırım ve sürgünlere tabi tutmuş olan, son olarak da, özellikle son 8,5 yıl içinde Kürt halkına karşı en acımasız bir terör estiren Türk yönetiminden, başka türlü bir tavır beklemek zaten gülünç olurdu.

Kimse, Türk hükümetinin propagandasına kanmamalı. Gerçekler onun gösterdiği gibi değil. O ikili oynuyor. Bir yandan Irak rejimine yardımcı olurken, sığınmacılara savaş esirlerinden daha kötü davranırken, diğer yandan da kendisini bir iyilik (Devamı 10. sayfada)

Nameya Heval Burkay *

“HEYA KU HEQ Û DAXWAZÊN GELÊ KURD BI CÎ NEYÊN AŞITÎ NAYÊ HEREMÊ”

Heval Kemal Burkay, derheqa rewşa dawî li Kurdistanê nameyek şande Rêxistina Milletên Yekbûyi, serokên dewlet û hukumetan (Gorbaçov û Reagan ji di nav da), rêxistinên navnetewî û partiyên.

Name, bona agahdari ji rojname û ajansan ra ji hat şandin. Em vê nameyê li jêr pêşkêşî xwendevanan dikin.

Ji Rêxistina Milletên Yekbûyi ra,
Ji serokên dewlet û hukumetan ra,
Ji rêxistinên navnetewî ra, ji partiyên ra,
Hevalên hêja,
Dî saya kar û xebata Rêxistina MY û dorhêlên berpîrsiyar yê dîn, di navbera Iraq û Iranê da şerê heşt salan sekîni. Ew gaveke baş e.

Çi heye ku, çekên ku di navbera Iraq û Iranê da ker bûn, disa wek berê Kurdistanê hildiweşîn û dişewitîn û gelê Kurd qirdikin. Li Kurdistanê şer ne sekîniye.

Weki hûn ji dîzanên di vi şeri da zîrara herî mezin Kurdistanê dit ku bi aliyê sinorê van du dewletan hatiye parçekirin. Ji xwe, ji bo şerê azadiyê Kurdistan berê ji şer da bû. Lê şerê Iraq-Iranê welat zêtir xirabe kir. Hukumeta Bexdayê bi hezaran gund û gelek ji bajar hilweşand, şewitand, xelkê wan qirkir û şande nefiyê. Weki Rêxistina MY ji çend caran doz kiriyê, Iraqê, diji hêzên welatparêz û her usa ji, diji insanê bê parastin û bê çek ji çekên kimyewî bi kar ani. Dî adara çûyî da ji ber dumana (gaza) jehrî li bajarê Helepçê 5000 insan mir û 7000 ji bi awayekî giran birindar bû.

Himber vê curmê giran û mezî ji, pîr mixabîn, dengê alemê gelek sist derket. Hukma Bexdayê ji vê yekê pişt girt û heya iro ji diji gelê me xwixwariyên xwe meşand û hat. Piştî sekînanîna şer di navbera Iraq-Iranê da, Iraqê 40 hezar leşkerê xwe ajot ser Kurdistanê bi êrişêke har û hov. Tevî çekên modern, wek teyare, tang û top, çekên kimyewî û jehrî ji bi kar tîne.

Sazûmana Iraqê ya zordest û xwixwar diji gelê Kurd jenosîdê (qirkirin) bi kar tîne û dinya alem, weki tu tişt ne bûye, lê dînihere û dengê xwe nake. Sûcê gelê me ji ev e ku heqên mirovî dixwaze, azadiyê dixwaze..

Himber van kiryanan, beri hemûyan Rêxistina Milletên Yekbûyi, her usa hêzên mezî ku pêwendîya wan bi heremê ra xurt e û tesîra wan li ser rêvaçûna bûyeran giran e, û derece derece, hemû dewlet û serokatîyên wan, ku endamê MY ne, berpîrsiyar in.

Divê gavên xurt bê avêtin bo pêşilêgirtina van kiryanan û sazûmana Iraqê ku curmkar e, cezayên

wê rojki berê bê dayin û zêtir dereng nemine.

Hevalên hêja,

Ne tenê li hêla Xalîcê, li Rojhilata Navîn tevayî ji, wek pîrsa Filistinê, heya ku pîrsa Kurdistanê ra çareyek li gora heqiyê neyê ditin, aşitî çê nabe.

Kes nikare mîleteki wek Kurd bi 25 milyon nîfûs, bi dirokeke hezar salan û çandeke dewlemend bi riya zor û tedayê ji ortê hilîne. Ew du sed sal e ku gelê me bo azadiyê ber xwe dide, şer dike. Ne heqê Rêxistina MY, rêxistinên navnetewî yê dîn, dewletan û berpîrsiyarên wan e ku derheqa pîrsa gelê Kurd da xwe zêtir ker û lal bikin. Gelê Kurd ji dixwaze, gora esasên Rêxistina MY, gora Peymana Helsinki û peymanên navnetewî yê dîn riya xwe bi serbestî hilbijêre, di welatê xwe da rewşa azadi û aşitîyê da bijî. Ew heq, wek hemû gelan, heqê me ye ji.

Piştî agirqutkirinê ku dan û stendina aşitîyê dest pê dike, divê nûnerên gelê Kurd ji di cîvînê da hazîr bin. Cîvînek ku Kurd tê da nebin, pîrsa Kurdan neyê qisekirin û daxwazên Kurdan bi cî neyên, tucar nikare aşitîyê bine heremê. Heya ku pîrsa Kurd wek kulekê bimîne, aşitî û bêdengi li heremê xem û xeyal e. Heke ev kul, wek welatên vê heremê, serê hemû dinyayê ji biêşîne û ji wan ra jan û êş pêda bike ne ecêb e.

Hevalên hêja,

Em ji we dixwazin ku, hûn gora esasên Rêxistina MY, gora Peymana Helsinkiyê, û gora hemû peymanên navnetewî yê dîn ku hûn lê beşdar in, gora wan bikin û piştgiriya gelê Kurd bikin ku ew riya xwe û idara xwe bi serbestî bibijêre (heqê çarenûsi bê naskirin); di vê pîrsê da bêdengi êdî bê şikandin û di vê yekê da para we ji hebe;

Di rêxistinên navnetewî da li ser vê pîrsê bisekinin;

Di cîvîna bo aşitîyê da bixwazin ku nûnerên Kurdan ji hazîr bin û bo safîkirina pîrsa Kurd kar û xebat nişandin.

Bî sîlav û hurmetên mîn...

17 Tebax—1988

* Ev name di hejmarê berê da bi Tirki hatî bû weşandin.